

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.I.21.914/2017/9. szám

A tanács tagjai: . Orosz Árpád a tanács elnöke
. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes előadó bíró
. Kiss Gábor bíró

A felperesek: I. rendű
II. rendű
III. rendű

A felperesek képviselője: Dr. Károlyi Attila ügyvéd

Az alperes

Az alperes képviselője: Dr. Bányainé dr. Molnár Judit ügyvéd

A per tárgya: Végrendelet érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: Felperesek

A másodfokú bíróság és a jogerős határozat száma: Zalaegerszegi Törvényszék
2.Pf.21.334/2016/4.

Az elsőfokú bíróság és a határozat száma: Nagykanizsai Járásbíróság
1.P.20.500/2015/27.

Rendelkező rész

A Kúria a Zalaegerszegi Törvényszék 2.Pf.21.334/2016/4. számú jogerős ítéletét a II-III. rendű felperesek keresetét elutasító felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. rendű felperest, hogy felhívásra fizessen meg az államnak 40.300 (Negyvenezer-háromszáz) forint le nem rótt mérsékelt felülvizsgálati eljárási illetéket, míg az ezt meghaladó le nem rótt 1.172.500 (egymillió-százhetvenkétezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] B. J. (a továbbiakban: örökhagyó) 2014. szeptember 16-án végintézkedés hátrahagyása mellett

hunyt el. 2014. május 27-én saját kezűleg végrendeletet készített, azt lakcím megjelölésével szabályszerűen aláírta és keltezéssel látta el. A végrendeletében „[h]alálom esetére ingatlanaimat, értékeimet” négy cím alatt sorolta fel. A 2. pontban az ingatlanok vannak felsorolva „a, B, C, D, és E,” pontokban, amely pontok bekeretezésre, az egyes ingatlanok megjelölése aláhúzásra kerültek, illetve a pontokból balra kiinduló rövid, vízszintes vonalak egy hosszú függőleges vonallal lettek összekötve, az E, pontból külön egy függőleges vonal lett húzva, ami az alsó - nyílban végződő - vízszintes vonalhoz csatlakozott, és oda utólag betoldotta maga az örökhagyó, hogy „[e]zt a tulajdonomat K. A-ra, Z. lakosra hagyom”.

- [2] A közjegyző az örökhagyó hagyatékát a végrendeletnek megfelelően adta át, az ingatlanokat az alperesnek mint végrendeleti örökösnek. A felperesek - az örökhagyó unokatestvérei - végintézkedés hiányában a törvényes örökösök. A II-III. rendű felperesek a hagyatéki eljárás során a végrendeletet érvényesnek fogadták el, az I. rendű felperes nem volt jelen. A II-III. rendű felperesek nyilatkozatukat utóbb visszavonták.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperesek keresetükben a végrendelet érvénytelenségének megállapítását kérték hivatkozással arra, hogy azt nem az örökhagyó írta, illetve a betoldások nem az örökhagyótól származnak, továbbá érthetetlen és ellentmondó. Végül annak megállapítását kérték, hogy csak az E, pont szerinti csapi ingatlanra vonatkozhat az, hogy annak örökösül az alperest jelöli meg az örökhagyó.
- [4] Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [6] Az általa beszerzett egyesített írás- és okmányszakértői vélemény alapján megállapította, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 7:16. §-a értelmében a végrendelet érdemi szövegét utólagos betoldással az örökhagyó készítette, bár a szövegrészek és keretezések különböző íróeszközzel, feltehetően különböző időpontokban készültek. A bizonyítékok mérlegelésének eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy a végrendelet a Ptk. 7:17. § (1) bekezdése alapján alakilag érvényes, megállapította továbbá, hogy a Ptk. 7:38. § (1) bekezdése szerinti feltételt pedig nem tartalmazott. Utalt arra, hogy a T-féle szakvélemény egyértelműen megállapította, hogy a 2. pontban az alpontok keretezései közül az E, alpont keretezését az örökhagyó készítette, az összekötő, elválasztó, függőleges és vízszintes vonalak kézeredete azonban a szakvélemény szerint egzakt módon nem állapítható meg, továbbá az a, B, C, és D, alpontoknál kizárt az örökhagyó kézeredete.
- [7] Megítélése szerint a végrendelet érthetetlen vagy ellentmondó voltát kizárja, hogy az ingatlanokat mind összekötötték, és egy nyílban vezették az utólagos betoldáshoz azt, hogy „ezt a tulajdonomat K. A-ra hagyom” szövegrész nyilvánvalóan valamennyi ingatlanra vonatkozik.
- [8] Mindezeket egybevetve az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a végrendelet az örökhagyótól származott, akinek akarata egyértelműen az volt, hogy az alperest részesítse juttatásban. Kiemelte továbbá, hogy a II-III. rendű felperesek a hagyatéki eljárásban a végrendelet érvényességét elismerték.
- [9] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [10] Érdemben egyetértett az elsőfokú döntéssel, azonban a jogi indokokat kiegészítette azzal, hogy a 2015. március 24-én tartott hagyatéki tárgyaláson (24013/Ü/447/2014/11. számú jegyzőkönyv) a jelen per II-III. rendű felperesei kijelentették, hogy a végrendeletet érvényesnek ismerik el és a hagyaték átadását az ingatlanok vonatkozásában az alperes részére kérik a végrendeletnek

megfelelően átadni, majd fellebbezési jogukról a hagyatékátadó végzés kihirdetését követően lemondtak, így az 2015. március 24-én a vonatkozásukban jogerőre emelkedett.

- [11] A Ptk. 7:37. § (5) bekezdése szerint - érvelt - ha a törvényes örökös a végrendeletet érvényesnek fogadja el, az a nyilatkozata tartalmában a végrendelet megtámadásának jogáról való lemondásnak minősül. Kiemelte továbbá: A megtámadással kapcsolatosan az általános ügyleti megtámadásra vonatkozó rendelkezések az irányadók. Az adott esetben azonban a II-III. rendű felperesek a végrendelet érvényességét elismerő nyilatkozatokat nem támadták meg, így ahhoz kötve vannak. Az elsőfokú ítélet ezért tévesen tartalmazta, hogy a II-III. rendű felperesek a végrendelet elismerésére vonatkozó nyilatkozatukat visszavonták, ilyen nyilatkozatot ugyanis nem tehettek, mert az alperes beleegyezése nélkül az nem vonható vissza, a nyilatkozat visszavonásához pedig a peradatok szerint az alperes nem járult hozzá (Ptk. 6:64-6:68. §§). Mivel a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti kereset előterjesztésének a nyilatkozat eredményes megtámadása (Ptk. 6:90-93. §§) az előfeltétele, erre pedig kereseti kérelem nem volt, ezért azt állapította meg, hogy a II-III. rendű felperesek perbeli legitimációval, keresetösségi joggal nem rendelkeznek.
- [12] Mindezek következtében a II-III. rendű felperesek keresetéről a Ptk. 7:37. (5) bekezdése folytán megállapította, hogy az alaptalan volt.
- [13] Az I. rendű felperes tekintetében vizsgálta a végrendelet érvényességét, a Ptk. 7:16-7:17. § (1) bekezdése szerinti alaki követelményeknek való megfelelést. Ennek kapcsán a másodfokú bíróság az igazságügyi kriminalisztikai írásszakértő, továbbá a T. és M. Igazságügyi Írásszakértő Iroda által készített egyesített írás- és okmányszakértői véleményeket maga is aggálytalannak és alaposnak tekintette, és azokat ítélezése alapjául elfogadta. Ezekből arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a végrendeletet elejétől a végéig az örökös írt és az megfelel a holográf végrendelet Ptk. 7:17. § (1) bekezdés a) pontjában írt alaki követelményeknek.
- [14] A másodfokú bíróság rámutatott, hogy a szakértői vélemény közvetlen megfigyelésen, optikai eszközök segítségével a kézírásokra jellemző univerzális és parciális írássajátosságok összevetésével, írásminták figyelembevételével készült, meggyőző bizonyítékaul szolgál arra, hogy a végrendelet az alaki követelményeknek megfelel. Utalt az egységes bírói gyakorlatra (Kúria Pfv.I.20.503/2016/3.), amely szerint a saját kezűleg írt végrendeletben bárki által történt javítás vagy valamilyen szövegrész beszúrása nem teszi azt érvénytelenné, ha az a végrendelet alaki és anyagi érvényessége szempontjából szükséges és az örökös által saját kezűleg írott tartalmát nem érinti. Az adott esetben - mutatott rá - a bekarikázások a végrendelet tartalmát nem befolyásolták, ezzel szemben az alponthoz összekötő függőleges vonal, továbbá az utolsó sorhoz vezető kis méretű vízszintes vonal ugyan érinti a végrendelet tartalmát, az örökösnevezést, azonban a szakvélemények alapján nem állapítható meg ezek kézeredete, így módon nem zárható ki az örökösétől származásuk sem.
- [15] Hangsúlyozta, hogy az I. rendű felperest terhelte annak bizonyítása, hogy ezek a beszúrások nem az örökösétől származnak, ez pedig egyértelműen nem nyert bizonyítást, ennek hiányában tehát nem állapítható meg a végrendelet alaki okból való érvénytelensége a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés a) pontja értelmében.
- [16] A perbeli végrendelet - érvelt a másodfokú bíróság - az alábbi minimum követelményeknek megfelelt; az örökös végrendelete bontó vagy felfüggesztő feltételt nem tartalmazott, az örökös feltételtől függő rendelkezést nem tett. Az I. rendű felperes a fellebbezési tárgyaláson e hivatkozást a végrendelet akaratnyilvánításának hibájára visszavezethető érvénytelenségre pontosította. A Ptk. 7:12. §-ában foglaltak szerint az okirat végrendeleti jellegének megállapításához két feltétel szükséges: egyrészt, hogy külsőleg az örökösétől származzon, másrészt halál esetére szóló olyan nyilatkozatot - vagyoni rendelkezést - tartalmazzon, amelyből a végrendeleti minőség kitűnik.
- [17] A fentiekre tekintettel a végrendelet e miatt sem tekinthető érvénytelennek.

A felülvizsgálati kérelem

- [18] A jogerős ítélet ellen a felperesek éltek felülvizsgálati kérelemmel, amelyben annak hatályon kívül helyezését és - tartalma szerint - az elsőfokú bíróság ítéletének keresetük szerinti megváltoztatását kérték.
- [19] Álláspontjuk szerint a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével, részben iratellenesen megállapított tényállásra alapított döntés megalapozatlan, az irányadó jogszabályokból a másodfokú bíróság téves jogi következtetést vont le, a jogerős ítélet sérti a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. §-ában és 221. § (1) bekezdésében foglaltakat, továbbá a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés a) pontjába és 7:38. § (1) bekezdésébe ütköző módon jogszabálysértő.
- [20] Változatlan érvelésük szerint a végrendeletet elejétől végéig nem az örökhagyó írta, valamint a végrendelet érthetetlen és ellentmondó. Kifogásolták, hogy a másodfokú bíróság a szakértői véleményt - amelynek 9. oldal c) pontjában foglaltak szerint: az összekötő és az elválasztó, az utólagosan hozzáírt függőleges és vízszintes vonalak kézeredete határozott módon nem állapítható meg - felülmérlegelte. Az, hogy az utólagosan hozzáírt vonalak kézeredete határozott módon nem állapítható meg, nem azt jelenti, hogy ily módon nem zárható ki az örökhagyótól származásuk sem, hanem a felperesek álláspontja szerint azt jelenti, hogy abból pontosan az örökhagyó zárható ki, hiszen az ő keretezése és az ő nyilazása egyértelműen megállapítható a végrendeletből.
- [21] A felperesek álláspontja szerint az örökhagyó kizárólag az E, alpont alatti csapi zártkerti ingatlant hagyta az alperesre, idegen kéz keretezte be az a, B, C, D, alpontokat, azokat összekötötte és ezzel a végrendeletnek olyan tartalmat adott, hogy az alperes nem csak a csapi zártkerti ingatlant örökölte meg, hanem megörökölte az a, B, C, és D, alpontokban lévő ingatlant, vagyis az összes ingatlant. Szerintük erre a következtetésre jutni lehet logikai úton is, miután az örökhagyó „ezt a tulajdonomat” kifejezést használta és nem azt, hogy ezeket a tulajdonaimat. Ebből következő álláspontja szerint miután egyes számot és nem többesszámot használt, nem kívánta a többi négy ingatlant is az alperesre hagyni.
- [22] Az I. rendű felperes jogi képviselője útján a felülvizsgálati kérelmét visszavonta, a jogi képviselőnek adott megbízást felmondta, a meghatalmazást visszavonta. Előadta, hogy a továbbiakban semmilyen vagyoni igénye nincs, az ügyben tárgyalás tartását nem kéri.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [23] A régi Pp 273. § (5) bekezdése szerint felülvizsgálati kérelem mindaddig visszavonható, amíg a Kúria határozatát meg nem hozta. Tekintettel arra, hogy az I. rendű alperes a felülvizsgálati kérelmét a 8. számú beadványban, amelyet megerősített a 9. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben visszavonta, a Kúriának ezért kizárólag a II-III. rendű felperesek felülvizsgálati kérelmét kellett érdemben elbírálnia.
- [24] Az II-III. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme nem alapos.
- [25] A régi Pp. 270. § (2) bekezdése és a 275. § (3) bekezdése együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja az anyagi jogi jogszabálysértés, vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási jogszabálysértés.
- [26] A régi Pp. 272. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, és azt, hogy a fél milyen tartalmú határozat meghozatalát kívánja, továbbá elő kell adni - a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése mellett -, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kéri. Ebből következően a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig

a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. A felülvizsgálati kérelem e tartalmi elemei határozzák meg a Kúria felülbírálati lehetőségének a tartalmi és perjogi kereteit. A felülvizsgálati kérelem tárgya ugyanis a jogerős határozatnak a felülvizsgálati kérelem keretei között való felülbírálata. Ennek következtében eljárása során csak azon jogszabálysértés vagy jogszabálysértések fennállását vizsgálhatja, amelyeket a fél a felülvizsgálati kérelmében megjelöl. Érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében a törvény hivatkozott rendelkezése által előírt tartalmi követelmények maradéktalanul teljesülnek.

- [27] A II-III. rendű felperesek felülvizsgálati kérelmükben jogszabálysértésként a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés a) pontját, a 7:38. § (1) bekezdését jelölték ki anyagi jogszabálysértésként, továbbá álláspontjuk szerint a jogerős ítélet sérti a régi Pp. 206. §-ában és 221. § (1) bekezdésében foglaltakat.
- [28] A Kúriának abból kellett kiindulnia, hogy a másodfokú bíróság ítéletének indokolásában az elsőfokú bíróság jogi indokolását kiegészítette azzal, hogy a II-III. rendű felperesek a hagyatéki eljárás során a 2015. március 24-én tartott hagyatéki tárgyaláson (24013/Ü/447/2014/11. számú jegyzőkönyv) kijelentették, hogy az örökhagyó 2014. szeptember 16-án kelt végrendeletét érvényesnek ismerik el, és a hagyaték átadását az ingatlanok vonatkozásában az alperes részére kérik a végrendeletnek megfelelően átadni, fellebbezési jogukról lemondtak, így a hagyatékátadó végzés vonatkozásukban 2015. március 14-én jogerőre emelkedett.
- [29] A másodfokú bíróság ezzel összefüggésben kifejtette, hogy a Ptk. 7:37. § (5) bekezdése szerint ha a törvényes örökös a végrendeletet érvényesnek fogadja el, az tartalmában a végrendelet megtámadásának jogáról való lemondásnak minősül; a megtámadására az általános ügyleti megtámadásra vonatkozó rendelkezések az irányadók. Az adott esetben a II-III. rendű felperesek a végrendelet érvényességét elismerő nyilatkozatukat nem támadták meg, így ahhoz kötve vannak, ezért visszavonó nyilatkozatot az alperes bejegyzése nélkül nem tehettek, a nyilatkozat visszavonásához az alperes nem járult hozzá (Ptk. 6:64.-6:68. §§). Megtámadás hiányában a másodfokú bíróság a II-III. rendű felpereseket illetően a kereset elutasítását azzal indokolta, hogy keresetösségi joggal, perbeli legitimációval nem rendelkeznek az adott ügyben.
- [30] A II-III. rendű felperesek felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítéletnek azt az indokolását nem támadták. Ezzel kapcsolatban nemcsak konkrét jogszabálysértést nem jelöltek meg, hanem a felülvizsgálati kérelem erre vonatkozóan semmilyen jogi érvelést nem tartalmaz, ezt maga a jogi képviselőjük is elismerte a felülvizsgálati tárgyaláson.
- [31] Mindezekre tekintettel a Kúria a másodfokú bíróság jogerős határozatát - a felülvizsgálattal támadott részében - a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [32] Az I. rendű felperes a felülvizsgálati kérelmét visszavonta, ezért kizárólag az ezzel kapcsolatban felmerült költségek viseléséről kellett a Kúriának határoznia. Az I. rendű alperes illetékfeljegyzési jogban részesült. A 12.128.396 forint felülvizsgálati érték reá eső részének alapulvételével az I. rendű felperesnek a 403.300 forint felülvizsgálati eljárási illeték 10%-át kell viselnie, azaz 40.300 forint mérsékelt felülvizsgálati eljárási illetéket kell megfizetnie az államnak felhívásra az 1990. évi XCIII. (Itv.) 58. § (7) bekezdése alapján, míg a különbözetet az állam viseli. Az alperesnek ebben a vonatkozásban felülvizsgálati eljárási költsége nem merült fel, ezért arról nem kellett rendelkezni.
- [33] A II-III. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre. Az alperesek személyes költségmentessége folytán le nem rótt további felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.
- [34] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelmüket fenntartó II-III. rendű felperesek kérelmére tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2018. szeptember 5.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Gábor s. k. bíró